

**A Reflection on the Logic of the Development of Russia's
Anti-Terrorism Discourse after September 11**

Arsalan Ghorbani¹

Professor, International Relations Department, Faculty of Law &
Political Science, University of Kharazmi, Tehran, Iran

Leila Morovati

A Ph.D. Candidate, International Relations, Faculty of Law &
Political Science, University of Kharazmi, Tehran, Iran

(Date received: 20 November 2023 - Date approved: 7 May 2024)

Abstract

Introduction: With the occurrence of the September 11, 2001, the activists of the international system inevitably turned to specific directions in dealing with the phenomenon of terrorism. In the meantime, the Russian Federation, as a powerful player in the eastern part of the international system, considered terrorism as a potential and actual threat to its national security. In addition, Russia is always worried about the spread and influence of terrorism and the dangers arising from it in the countries located in Central Asia and the Caucasus. Therefore, with a different reading of terrorism, Russia has proposed a kind of anti-terrorist discourse that suits its interests. Therefore, it is emphasized in this article, that Russia's view on terrorism, like other actors of the international system, is derived from

¹ Email: ghorbani@khu.ac.ir (Corresponding Author)

the discourse procedures of this country in building itself and the other. On the one hand, Russia's anti-terrorism discourse constitutes Russia's motivations and interests in the fight against terrorism and on the other hand, it causes examples of terrorism to be represented in the foreign policy of this country and the presentation of an anti-terrorist policy in line with Russia's priorities.

Research question: This research, seeks to find an answer to the question, what factors caused the development and formation of Russia's anti-terrorism discourse after the September 11 incident?

Research hypothesis: In response to this question, the present research claims that after September 11, Russia's anti-terrorism discourse was developed and consolidated around the central idea of Radical Islamism and extremism, and led to Russia's intervention with the aim of providing national security in peripheral regions such as Central Asia and the Caucasus.

Methodology and theoretical framework: This article is done using the theoretical framework of discourse analysis of Ernesto Laclau and Chantal Mouffe and its main components. The research method in the article is a combination of descriptive-analytical and causal approach, and the method of collecting research data is based on library and internet sources. This theoretical approach is applicable to communication studies such as political discourses, news analysis and other social communication topics. It can be used to examine a hegemonic discourse and a particular political discourse is shaped by different dominant political forces. In general, this theoretical model can be used to analyze broad issues related to discourse actions. Based

on this, this discursive approach and its components have a high explanatory power for analyzing issues in social and political fields. In this article, the principles, and propositions of discourse analysis theory of Laclau and Mouffe are used to detail the field of Russian anti-terrorism discourse. The most important propositions used are: central sign, floating sign, articulation, sphere of discourse, antagonism and hostility. In this way, first, Russia's discursive system against terrorism has been articulated; Then, based on the discourse indicators in the Russian anti-terrorism discourse, an attempt has been made to examine the most important terrorist groups that have been identified by the Russian Federation and Russia's practical actions against these groups.

Results and discussion: The findings of this research indicate that Russia, along with the international system, after the September 11th incident, has faced the phenomenon of terrorism and based on its priorities and interests, it has started anti-terrorist discourse. Since September 11th, Russia has put the anti-terrorism policy on the agenda for many security reasons, including maintaining the security of the national borders and ensuring the security of the areas under its influence. Protecting the regions of Central Asia and the Caucasus against the risk of the spread and penetration of terrorism is considered one of Russia's security priorities, because insecurity in these regions is a warning sign for Russia. In other words, these areas are considered as Russia's gateway because there is a possibility of spreading any security challenges and tensions in these areas to the national borders of Russia. In addition, the Central Asian region as Russia's private life is of great importance for Russia due to security,

economic reasons and shared historical and cultural background. In general, separatism as the main factor, along with factors such as radical Islamism, violent extremism and drug terrorism, constitute the discourse indicators of Russia's fight against terrorism, and since any discourse is bound to define "other" and "alienation" in order to continue its existence, therefore, based on its rhetorical signs in the fight against terrorism, Russia has introduced several xenophobic groups such as ISIS, Islamic Party of Uzbekistan and Caucasus Emirate Organization as terrorist groups, and its performance in dealing with these groups was explained in the context of this article.

Conclusion: The activities of Takfiri and Jihadi terrorist groups in the Middle East is a security threat for Russia because it causes the penetration of these groups in the regions under Russian influence, such as Central Asia and the Caucasus, and the emergence of drug terrorism and arms trafficking and endangers the security of Russia. The presence of separatist movements in the North Caucasus region is a cause of concern for Russia. From Russia's point of view, the existence of the Muslim minority in this region provides the basis for the activities of radical Islamists and Salafist ideas. Therefore, the Russian government has adopted a policy of cooperation with the countries of the Central Asian region to fight terrorism. Russia interprets the fight against these separatist movements and suppression of their movements as part of its global struggle against terrorism.

Keywords

Anti-terrorism Discourse, Radical Islamism, Central Asia, Caucasus, Russia, September 11.

نگرشی در منطق ایجاد گفتمان ضدتروریسم روسیه پس از یازده سپتامبر^۱

ارسلان قربانی شیخ نشین^۲

استاد روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

لیلا مروتی

دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۹ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۸)

چکیده

پس از رویداد یازده سپتامبر در سال ۲۰۰۱، کنشگران در نظام بین‌الملل ناگزیر، به جهت‌گیری‌های ویژه‌ای در رویارویی با پدیده تروریسم روی آوردند. روسیه تروریسم را به عنوان خطری آشکار برای امنیت ملی خود ارزیابی کرد و مانند بسیاری از کشورهای دارای اقلیت مسلمان، در مورد پیوستن برخی از شهروندان مسلمان از بخش‌های گوناگون روسیه به گروه‌های تروریستی، دغدغه‌های امنیتی فراوانی دارد. افزون بر این، روسیه همواره نگران گسترش و نفوذ تروریسم و آسیب‌های برآمده از آن در کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز است. بنابراین، با خوانش متفاوت از تروریسم، نوعی گفتمان ضدتروریستی هماهنگ با منافع خود پی‌ریزی کرده است. این پژوهش با بهره‌مندی از دو رویکرد توصیفی - تحلیلی و علی به دنبال یافتن پاسخی برای این پرسش است: «چه گزینه‌هایی موجب ایجاد و شکل‌گیری راهبرد ضدتروریسم روسیه پس از رویدادهای یازده سپتامبر شد؟» در پاسخ به این پرسش، پژوهش پیش رو مدعی است که راهبرد ضدتروریسم روسیه پس از یازده سپتامبر، پیرامون ایده بنیادی رویارویی با اسلام‌گرایی افراط‌گرا ایجاد و استوار شد و دست‌آویز مداخله روسیه با هدف تأمین امنیت آن در کشورهای پیرامون شد. نویسندگان با بهره‌گیری از چارچوب نظری تحلیل گفتمان لاکلا و موفه و شناسه‌های اساسی آن انجام شده است. یافته بنیادین آنان است که پس از یازده سپتامبر و با گسترش اندیشه‌های افراط‌گرا و اسلام‌گرایی افراط‌گرا در جهان، جلوگیری از پیوستن اقلیت‌های مسلمان داخلی روسیه به سازمان‌های افراط‌گرا و تروریستی یک اولویت اساسی و امنیتی برای روسیه ارزیابی می‌شود.

واژگان اصلی: گفتمان ضدتروریسم، اسلام‌گرایی تندرو، آسیای مرکزی، قفقاز، روسیه، یازده سپتامبر.

^۱ این نوشته برگرفته از رساله دکتری با عنوان «معمای همکاری دولتها در رویارویی با تروریسم؛ مفصل‌بندی یک گفتمان فراگیر» است و با حمایت مادی صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور «INSF» و برگرفته شده از طرح شماره «۴۰۰۵۷۳۸» انجام شده است.

^۲ نویسنده مسئول: Email: ghorbani@khu.ac.ir

مقدمه

حمله‌های یازده سپتامبر در ایالات متحد، تأثیر عمیقی بر رویکرد کلی روسیه در مبارزه با تروریسم نهاده و پیامدهای مهم برای منافع سیاسی، اقتصادی و امنیتی این کشور گسترده داشته است. روسیه از آغاز و به‌ویژه از زمان حمله‌های تروریستی یازده سپتامبر، تأکید کرده است که تلاش‌های ضدتروریستی این کشور در قفقاز شمالی بخشی از مبارزه بین‌المللی در برابر تروریسم است. مسکو به‌طور فزاینده‌ای بر اهمیت مشارکت خود در همکاری‌های بین‌المللی در زمینه رویارویی با تروریسم تأکید کرده است. مداخله روسیه در جنگ سوریه نیز به‌طور رسمی، به عنوان یک مانور ضدتروریسم معرفی شد. همکاری روسیه در رویارویی با تروریسم، بیشتر در چارچوب سازمان همکاری شانگهای^۱ انجام می‌شود. از آنجا که موضوع مبارزه با تروریسم، به ویژه پس از یازده سپتامبر در دستور کار جهانی قرار گرفته است، دولت روسیه نیز همکاری خود را در ساختارهای بین‌المللی مبارزه با تروریسم در سازمان ملل و همچنین در انجمن‌های دیگر افزایش داده است (Hedenskog, 2020: 11).

در روسیه مفهوم تروریسم با گفتمان ضدتروریستی ایالات متحد آمریکا سازگار نیست. در آمریکا تروریسم در درجه اول به عنوان یک تهدید خارجی برای هویت ملی^۲ آمریکایی ارزیابی می‌شود و اسلام سیاسی به عنوان یک تهدید وجودی^۳ برای فرهنگ آمریکایی در سیاست‌ها و رسانه‌های آمریکا نمود یافته است. اما در روسیه بر پایه یک سنت دیرینه، برداشت از تروریسم به‌عنوان یک پدیده داخلی است. در روسیه جدید نیز تروریسم به‌طور کلی با پدیده «افراط‌گرایی»^۴ و «تجزیه‌طلبی»^۵ همراه است، مانند آنچه در چین روی داد (Samoilenko and Others, 2019: 8).

¹ Shanghai Cooperation Organization

² national identity

³ existential threat

⁴ extremism

⁵ separatism

در این نوشتار تأکید شده است؛ نوع نگاه روسیه به تروریسم، مانند دیگر کنش‌گران نظام بین‌الملل، برگرفته از رویه‌های گفتمانی این کشور در بساختن خود و دیگری است. گفتمان ضدتروریسم روسیه از یک سو، انگیزه‌ها و منافع روسیه در مبارزه با تروریسم را تشکیل می‌دهد. از سوی دیگر موجب بازنمایی مصداق‌های تروریسم در سیاست خارجی این کشور و ارائه خط‌مشی ضدتروریستی هماهنگ با اولویت‌های روسیه می‌شود. از نظر زمانی، این نوشتار تبیین پدیده تروریسم و رویکرد ضدتروریستی روسیه پس از رویداد یازده سپتامبر در سال ۲۰۰۱ را مورد توجه قرار داده است. چرا که این حادثه تروریستی، نقطه آغازی بر شکل‌گیری پدیده تروریسم بین‌المللی و اسلام‌گرا است. از این زمان، تروریسم به عنوان یک چالش امنیتی در سطح بین‌المللی مطرح شد و مبارزه با آن به دغدغه و چالش مشترک کشورها در نظام بین‌الملل تبدیل شده است.

به این ترتیب در این پژوهش، برای پاسخ به این پرسش که چه گزینه‌هایی موجب ایجاد و شکل‌گیری گفتمان ضدتروریسم روسیه پس از یازده سپتامبر شد؟ از شناسه‌های نظری و روش تحلیل گفتمان لاکلا و موفه بهره گرفته شده و نخست، منظومه گفتمانی روسیه در برابر تروریسم پیکربندی شده است. سپس بر پایه دال‌های گفتمانی موجود در گفتمان ضدتروریسم روسیه، تلاش شده است. مهم‌ترین گروه‌های تروریستی که از سوی روسیه شناسایی شده‌اند و اقدام‌های عملی روسیه در برابر این گروه‌ها بررسی شود.

پیشینه پژوهش

در زمینه عملکرد روسیه در رویارویی با تروریسم پژوهش‌های بسیاری انجام شده است، که در ادامه به برخی از مهم‌ترین نوشتارهای منتشر شده در ارتباط با موضوع این نوشتار، پرداخته شده است. راسل^۱ (۲۰۰۹) در مقاله «ژئوپلیتیک تروریسم: درگیری روسیه با افراط‌گرایی اسلامی» نقش روسیه در جنگ جهانی در برابر تروریسم و کارزار طولانی این کشور در برابر افراط‌گرایان اسلامی به ویژه در چین و بخش‌های دیگر قفقاز شمالی را بررسی می‌کند.

^۱ Russell

استکف^۱ (۲۰۰۷) در مقاله‌ای با عنوان «تصویر تهدید تروریستی در مطبوعات رسمی تروریسم»، روند تحول دیدگاه رسمی روسیه در مورد چچن را بررسی می‌کند. این نوشتار با ردیابی دگرگونی‌ها در دیدگاه روسیه، مدعی است که تصویر تروریسم در سال‌های گذشته ثابت نبوده است و با پویایی و دگرگونی است. رخادزه^۲ (۲۰۱۶) در مقاله «مسائل حاکمیتی در قفقاز: هویت‌های قومی و ملی متضاد در چچن، آبخازیا و اوستیای جنوبی» اشاره می‌کند که؛ دولت روسیه نسبت به قومیت‌های گوناگون در هر منطقه، متفاوت عمل می‌کند. به گونه‌ای که در چچن دولت پوتین هرگونه ادعای جدایی‌طلبی را در ارتباط با تروریسم و چالش‌های امنیتی مطرح کرده است، اما جدایی‌طلبی در آبخازیا و اوستیای جنوبی را یک اقدام آزادی‌خواهانه تفسیر می‌کند. کروپنف^۳ (۲۰۰۹) در مقاله «اسلام تندرو در چچن»، استدلال می‌کند که؛ اسلام تندرو بستر مقاومت جدایی‌طلبانه، جنگ‌ها و درگیری‌های سیاسی را در این منطقه فراهم کرده است. همچنین اسلام به عنوان یک ابزار سیاسی - ایدئولوژیک، زمینه‌ساز یکپارچگی و مشروعیت جناح جدایی‌طلب در چچن برآورد می‌شود. ساگراموسو^۴ و یارلیکاپف^۵ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «خشونت جهادی در قفقاز شمالی، عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی»، به تاریخچه درگیری‌ها و بروز خشونت در منطقه قفقاز شمالی پرداخته‌اند. گسترش اسلام افراطی و گرایش‌های جدایی‌طلبانه در کنار سازوکارهای دیگر، زمینه بروز افراط‌گرایی و خشونت را در این منطقه فراهم کرده است. التیامی‌نیا و قنبری^۶ (۲۰۲۳) در مقاله «سیاست‌های قومی در روسیه و تأثیر آن بر گسترش افراط‌گرایی در قفقاز شمالی»، تأثیر سیاست‌های قومی و قلمروسازی روسیه بر گسترش افراط‌گرایی، هویت‌زدایی تاریخی و فرهنگی و وابسته‌کردن اقوام موجود در منطقه قفقاز به حکومت روسیه را بررسی می‌کنند. صالحیان و پادرونند^۷ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «نارکوتروریسم در آسیای مرکزی، تهدیدهای پیش رو و اقدام‌های ایران و روسیه برای رویارویی با آن»، استدلال می‌کنند که قاچاقچیان مواد مخدر در آسیای مرکزی،

¹ Snetkov

² Rukhadze

³ Kroupenev

⁴ Sagramoso

⁵ Yarlykapov

زمینه چالش‌های بی‌شماری را برای روسیه و ایران فراهم کرده‌اند، برای نمونه نیروهای تروریستی و افراط‌گرای محلی با تقویت خود، از راه ایجاد شبکه‌های انتقال مواد مخدر به تهدیدی در برابر امنیت روسیه و ایران تبدیل شده‌اند. سیمبر و پادروند (۲۰۱۷) در مقاله خود با عنوان «چالش‌های سیاست خارجی روسیه در آسیای مرکزی» بیان می‌کنند که گسترش ناتو به شرق، قاچاق مواد مخدر، توسعه و گسترش فعالیت گروه‌های تروریستی و یک‌جانبه‌گرایی آمریکا مهم‌ترین چالش‌های سیاست خارجی روسیه در آسیای مرکزی هستند. زرگر و سلیمی (۲۰۱۸) در مقاله «روسیه و مبارزه با تروریسم و افراطی‌گری در قفقاز؛ دستاوردها و ناکامی‌ها ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵»، در تلاش برای واکاوی سیاست خارجی و بررسی رویکرد روسیه در برابر گروه‌های تروریست در قفقاز و مشخص کردن دستاوردها و شکست‌های روسیه در طول سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵ هستند. وریج کاظمی (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر ژئوپلیتیک انرژی بر رشد رادیکالیسم مذهبی در جمهوری چین» استدلال می‌کند که جمهوری چین به دلیل همسایگی با بخش‌های غنی انرژی و قرارگیری در مسیر ترابری دریای خزر و دریای سیاه دارای جایگاه مهمی دارد. بنابراین، رشد افراط‌گرایی مذهبی و بنیادگرایی افراط‌گرا در چین می‌تواند، پیامدهای ویرانگری در جهت بحران‌آفرینی در بخش‌های پیرامونی و روسیه داشته باشد.

با بررسی نوشتارهای موجود، مشخص شد که در مورد دیدگاه و عملکرد روسیه به تروریسم نوشته‌های فراوانی وجود دارد. اما تفاوت پژوهش پیش‌رو با نوشته‌های پیشین، در بررسی گفتمان ضد تروریستی روسیه در چارچوب ادبیات تحلیل گفتمان است. بنابراین جنبه نوآوری این نوشتار در پیکربندی گفتمان ضد تروریستی روسیه و ارائه دال‌های گفتمانی هماهنگ با منافع و اولویت‌های اتحاد روسیه است. زمینه نوآورانه دیگر این پژوهش در بخش دوم و معرفی گروه‌های تروریستی شناخته شده از سوی روسیه و بازشکافی عملکرد این کشور در رویارویی با گروه‌های تروریستی است.

چارچوب نظری: نظریه تحلیل گفتمان لاکلا و موفه

نظریه گفتمان لاکلا و موفه می‌تواند برخی از نیازهای سیاست را در چارچوب نظری و تقسیم آن برآورده کند. اگر چه نظریه‌های گفتمانی، بر پایه نظریه‌های پسانوگرا هستند، اما به نوعی نسبی هستند و بیشتر، می‌توانند دگرگونی‌های جاری زندگی اجتماعی را تبیین و تحلیل کنند. با این رویکرد می‌توان از این نظریه برای آسیب‌شناسی گفتمان‌های هژمونیک نیز استفاده کرد. در مورد نظریه‌های گفتمان سیاسی، لاکلا و موفه معتقدند که گفتمان تنها به ترکیبی از گفتار و نوشتار اشاره نمی‌کند، بلکه مجموعه‌ای از نشانه‌های زبانی - شناختی^۱ و نشانه‌های فرازبانی - شناختی^۲ را بازشناسی می‌کند. یعنی هم بُعد فیزیکی و هم بُعد نظری را در بر می‌گیرد (Dabirimehr and Tabatabai Fatmi, 2014: 1287).

بر این اساس، رویکرد نظری لاکلا و موفه برای پژوهش‌های ارتباطی مانند: گفتمان‌های سیاسی، تحلیل اخبار و موضوع‌های دیگر ارتباط اجتماعی کاربردی است و می‌توان از آن برای کاوش و بررسی چگونگی شکل‌گیری یک گفتمان هژمونیک و گفتمان سیاسی ویژه، توسط نیروهای گوناگون سیاسی مسلط استفاده کرد. همچنین می‌تواند موضوع‌های گفتمانی شناخته شده را که توسط قدرت‌های گوناگون اجتماعی - سیاسی مورد مذاکره و رقابت هستند بررسی کند. به طور کلی الگوی نظری لاکلا و موفه را می‌توان برای تحلیل موضوع‌های گسترده‌ای که مربوط به شیوه‌های گفتمانی هستند، به کار برد زیرا برای لاکلا و موفه هر عمل اجتماعی را می‌توان از دریچه یک گفتمان، ارزیابی کرد (Rear, 2013: 1).

در این نوشتار از برخی شناسه‌های اصلی نظریه گفتمان لاکلا و موفه استفاده شده است که در ادامه توضیح داده می‌شود.

دال‌های مرکزی^۳: نشانه، نماد یا مفهومی که دال‌های دیگر، پیرامون آن گردآوری و بیان می‌شود، دال مرکزی نامیده می‌شود. دال شناور، نشانه‌ها و مفهومی هستند که گفتمان‌های

^۱ Linguistic - Cognitive

^۲ Meta Linguistic - Cognitive

^۳ Central Signifier

گونگون در تلاش برای معنا بخشیدن به آنها هستند (Dabirimehr and Tabatabai Fatmi, 2014: 1284).

دال شناور^۱: دال شناور، دالی است که مدلول آن شناور و غیرثابت باشد. به عبارت دیگر، گفتمان‌های گونگون برای تعیین مدلول مورد نظر خود، با یکدیگر رقابت می‌کنند. هرگفتمانی بر اساس ساختار خود، مدلولی را سازگار با این نظام مورد نظر خود برجسته می‌کند و مدلول دیگر را نادیده می‌گیرد (Dabirimehr and Tabatabai Fatmi, 2014: 1284).

پیکربندی^۲: به عقیده لاکلا و موفه «گفتمان» تلاشی برای ایجاد شبکه‌ای از معناها در یک دامنه ویژه است. تشکیل یک گفتمان، در بر گیرنده پیکربندی دال‌ها براساس یک معنای شناخت‌پذیر است تا معناهای دیگر کنار گذاشته شوند (Rear, 2013: 6). لاکلا و موفه پیکربندی را این‌گونه بازشناسی می‌کنند: «ما هر عملی را که به برقراری رابطه‌ای میان گزاره‌ها منجر شود به گونه‌ای که چیستی این گزاره‌ها در نتیجه پیکربندی دستخوش تغییر شود، پیکربندی می‌نامیم» (Laclau and Mouffe, 1985: 105).

حوزه گفتمانگی^۳: هر نشانه ممکن است چندین معنا داشته باشد. هر گفتمان به طور طبیعی یکی از آن معناها را بر اساس همخوانی با نظام معنایی خود برقرار و باقی‌مانده را کنار می‌گذارد. معناهای احتمالی نشانه‌ها که از گفتمان کنار گذاشته شده‌اند، به حوزه گفتمانگی سرریز می‌شوند. سرریز معناهای یک دال یا نشانه به حوزه گفتمانگی، با هدف ایجاد یک‌دستی معنایی در یک گفتمان انجام می‌شود (Laclau and Mouffe, 1985: 111).

دشمنی و ناسازگاری^۴: گفتمان‌ها با ایجاد یک رابطه ناسازگار، به تولید یک «دشمن» یا «دیگری» منجر می‌شوند که برای پایه‌گذاری مرزهای سیاسی، بسیار حیاتی است. در یک بافت گفتمانی، دشمنی به امکان تصادفی بودن گفتمان‌ها و پدیده‌های دیگر اشاره دارد. دیگری

¹ Floating Signifier

² Articulation

³ Field of Discursivity

⁴ Antagonism

غیریت‌ساز، همواره حضور یک گفتمان را تهدید می‌کند و پیوسته آن را در خطر فروپاشی قرار می‌دهد، همه گفتمان‌ها ممکن و موقتی بوده و به هیچ وجه تثبیت نمی‌شوند (Dabirimehr and Tabatabai Fatmi, 2014: 1285).

نظریه لاکلا و موفه نظریه‌ای منسجم است که ابزار تحلیلی مناسبی برای تحلیل پدیده‌های سیاسی - اجتماعی در سطح کلان فراهم می‌کند. برتری‌ها و توان‌مندی‌های فراوان نظریه‌های گفتمانی، به‌ویژه نظریه گفتمان لاکلا و موفه موجب شده است؛ این رویکرد کاربرد گسترده‌ای در پژوهش‌های سیاسی داشته باشد. به تدریج همراه با روش‌های هرمنوتیکی، در حال تبدیل شدن به رهیافت‌های تحلیلی - نظری برتر شوند. امتیازهای رویکرد گفتمان در کنار ماهیت فرهنگی آن، موجب شد پژوهش کنونی نیز، رهیافت تحلیل گفتمان را به دیگر روش‌های موجود ترجیح دهد.

پیکربندی گفتمان مبارزه با تروریسم روسیه

روسیه به عنوان یکی از بازیگران اصلی در عرصه بین‌المللی، پدیده تروریسم و افراط‌گرایی را به عنوان خطری آشکار برای امنیت ملی روسیه در نظر می‌گیرد. به‌ویژه روسیه نگران وضعیت تروریسم در کشورهای آسیای مرکزی و منطقه قفقاز شمالی است. چون هرگونه تحول در این بخش‌ها، دروازه‌ای به سوی روسیه است. آسیای مرکزی در کانون توجه روسیه است، زیرا این منطقه توانمندی اقتصادی، بی‌نیازی انرژی و گستردگی منابع طبیعی دارد. بنابراین تمرکز بر آسیای مرکزی کمترین هزینه را برای عمق حیاتی و راهبردی روسیه در پی خواهد داشت (Farhadi, 2022: 233). منطقه قفقاز شمالی نیز همواره ناآرام و دستخوش تنش‌ها و بحران‌های فراوانی است. این منطقه از نظر راهبردی، تجاری و امنیتی در پایداری روسیه نقش مهمی دارد از بُعد منطقه‌ای، روسیه مهم‌ترین بازیگر در زمینه‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی در قفقاز است (Eltiaminia and Qanbari, 2023: 52).

مبارزه با تروریسم در روسیه، دولت‌محور است و به جای منافع شهروندان عادی، بر منافع دولت تأکید دارد. توجه بسیار کمی - اگر وجود داشته باشد - به جنبه‌های حقوق بشر و

کشته‌شدگان غیرنظامی در مبارزه با تروریسم می‌شود. این مورد نیز زمانی است که با پیشگیری از تروریسم هم در داخل و هم در خارج همکاری بین‌المللی، مانند تلاش در سازمان ملل برای جلوگیری از افراط‌گرایی خشونت‌آمیز سروکار دارد. به گفته روسیه، به جای جلوگیری از پیدایش تروریسم جدید، تمرکز باید روی از میان بردن تروریسم موجود باشد (Hedenskog, 2020: 37). در ادامه به بررسی گفتمان ضد تروریستی اتحاد روسیه و دال‌های گفتمانی موجود در چارچوب این گفتمان پرداخته شده است.

۱. دال مرکزی؛ اسلام‌گرایی تندرو

در پی حمله‌های تروریستی یازده سپتامبر، برداشت از تهدید خشونت‌آمیز اسلام‌گرایان تندرو در هر دو سوی اقیانوس اطلس روشن‌تر شد. کرملین و دیگر بازیگران مهم روسیه مانند سرویس‌های امنیتی و نظامی، همگام و همراه با غرب و ایالات متحد آمریکا، در پی یافتن مسیر مناسب برای رویارویی با تهدید تروریسم برآمدند. پوتین بنیادگرایی اسلامی را تهدیدی بزرگ برای روسیه می‌دانست (Cohen, 2017: 561-562). بحث در مورد مسلمانان در روسیه تا حدودی با آنچه در اروپای غربی انجام می‌شود، متفاوت است. یکی از تفاوت‌های اصلی این است که روسیه مانند غرب، اسلام را با مهاجران در پیوند نمی‌بیند، زیرا امپراتوری روسیه از مدت‌ها پیش دارای چندین اقلیت بزرگ مسلمان مانند، تاتارها، باشقیرها، چچن‌ها، چرکس‌ها و آذری‌ها بود. در بخش‌هایی از منطقه ولگای میانی و قفقاز شمالی، مسلمانان، بیشترین جمعیت را تشکیل می‌دهند. اسلام به عنوان یکی از دین‌های سنتی روسیه و بخشی جدایی‌ناپذیر از تاریخ این کشور به شمار می‌آید (Aitamurto, 2021: 282).

بنابراین، مهار و کاهش افراط‌گرایی و اسلام‌گرایی تندرو همواره برای روسیه اهمیت حیاتی داشته است. زیرا اسلام‌گرایی افراط‌گرا، در کنار تهدید منافع روسیه در خارج از کشور و به ویژه منطقه خاورمیانه، بر گسترش توان‌مندی افراط‌گراها در جمهوری‌های مسلمان‌نشین روسیه نیز اثر ویرانگر دارد. از این رو، نگرانی مسکو برای ثبات داخلی است. از کل جمعیت این کشور ۱۲ درصد مسلمان است (Trenin, 2016: 1-2). افزون بر این، آسیای مرکزی در اثر

جریان‌های گوناگون به یکی از مهم‌ترین خاستگاه‌های مهاجرت بین‌المللی تبدیل شده است. در برابر، روسیه نیز به دلیل برخورداری از موقعیت چهارراهی و قرار گرفتن در امتداد یک مسیر مهاجرتی، مهم‌ترین مقصد مهاجرت مردم آسیای مرکزی به شمار می‌رود. تعداد مهاجران از کشورهای مسلمان آسیای مرکزی و آذربایجان به میلیون‌ها نفر می‌رسد که بسیاری از آنها به صورت غیرقانونی در روسیه هستند (Vaezi, 2024: 353).

یکی از جدی‌ترین چالش‌هایی که هم‌اکنون روسیه با آن روبه‌رو است، افراط‌گرایی و اسلامی شدن بخش‌هایی از جنبش‌های جدایی‌طلب در روسیه است و سازمان‌های اسلام‌گرای بین‌المللی در خاک روسیه جای پای خود را به دست آورده‌اند. اسلام در آغاز نقشی پیرامونی در ایدئولوژی جدایی‌طلبان چچن بازی کرد ولی پس از نزدیک به ده سال درگیری و هرج و مرج، اسلام سیاسی و اسلام افراط‌گرا که گرایش‌هایی سراسر بیگانه با چچن‌های صوفی هستند، به بخشی از ایدئولوژی و روش کار بسیاری از مبارزان و سیاستمداران چچنی تبدیل شده است (Wilhelmsen, 2005: 35). از انگیزه‌های اصلی پذیرش اسلام سیاسی و اسلام افراط‌گرا از سوی مبارزان چچنی، تعهد به یک ایدئولوژی برای اتحاد است. انگیزه اقتصادی نیز یکی دیگر از دلایل پذیرش اسلام است. دریافت بودجه و تأمین مالی از چندین کشور عربی، پیامد اسلام‌گرایی جدایی‌طلبان بود. بنابراین مبارزان از راه بیعت با اسلام توانستند نیروهای خود را توسط حمایت بیگانگان نیرومند و آماده کنند (Wilhelmsen, 2005: 39).

پوتین پیدایش داعش و رشد دوباره اسلام‌گرایی در خاورمیانه را یک تهدید بین‌المللی دانست. در مورد این چالش و کمک‌های دیگر کشورها در جهت تأمین مالی تروریسم اسلامی برای دستیابی به هدف‌های سیاسی خود در سخنرانی خود در سازمان ملل در سال ۲۰۱۵ بیان کرد: «چشم پوشی از شبکه‌های تأمین مالی و حمایت از تروریست‌ها، مانند فرایند قاچاق و تجارت غیرقانونی نفت و اسلحه، ریاکارانه و غیرمسئولانه است. تلاش برای دست‌کاری گروه‌های افراط‌گرا و قرار دادن آنها برای دستیابی به هدف‌های سیاسی خود به امید برخورد با آنها در آینده یا به عبارت دیگر، نابودی آنها به همان اندازه غیرمسئولانه خواهد بود... این ممکن

است به افزایش چشمگیر تهدید تروریستی جهانی منجر شود و بخش‌های جدیدی را در بر بگیرد» (Putin, 2015).

۲. دال‌های شناور

با توجه به نوشتارهای گفته‌شده، روسیه یکی از مهم‌ترین تهدیدها در برابر امنیت ملی خود را تهدیدهای برآمده از اسلام‌گرایی افراط‌گرا و بنیادگرایی دینی می‌داند. به تعبیر روسیه اسلام‌گرایی افراط‌گرا یک تهدید جدی برای امنیت ملی و بین‌المللی است. بنابراین دال مرکزی در گفتمان ضدتروریستی اسلام‌گرایی افراط‌گرا بازشناسی شد. در ادامه مفهوم‌های دیگری به عنوان دال‌های شناور در گفتمان ضدتروریستی این کشور توضیح داده شده است که ارزیابی دولت روسیه از آنها اقدام‌های تروریستی است.

افراط‌گرایی

در سند امنیت ملی روسیه در سال ۲۰۲۱، نیروهای خراب‌کار در خارج و داخل کشور در تلاش برای ایجاد چالش‌های اجتماعی و اقتصادی در اتحاد روسیه برای تحریک فرایندهای اجتماعی منفی و تشدید درگیری‌های قومی از راه دستکاری داده‌ها، توسط سرویس‌ها و سازمان‌های ویژه هستند. همچنین سازمان‌های تروریستی و افراط‌گرای بین‌المللی برای تقویت فعالیت‌های تسلیحاتی، استخدام شهروندان روسی، برپایی هسته‌های مخفی خود در خاک روسیه و شرکت دادن جوانان روسی در فعالیت‌های تروریستی تلاش می‌کنند. این گروه‌ها از اینترنت جهانی به طور گسترده برای انتشار داده‌های نادرست و سازمان‌دهی اقدام‌های غیرقانونی جهانی استفاده می‌کنند (National Security Strategy, 2021: 15).

در سند راهبردی امنیت ملی روسیه منتشرشده در سال ۲۰۱۵، نیز برخی از مهم‌ترین تهدیدها برای امنیت ملی را در برگیرنده موارد زیر می‌داند:

- فعالیت‌های سازمان‌های تروریستی و افراط‌گرا با هدف تغییر نظم قانون اساسی روسیه از راه خشونت، اخلال در عملکرد نهادهای دولتی قدرت، نابودی یا آشوب

در عملکرد ساختارهای نظامی و صنعتی، زیرساخت‌های عمومی حیاتی و زیرساخت‌های ترابری، ترساندن مردم، برای نمونه به وسیله دستیابی به سلاح‌های کشتار جمعی و مواد رادیواکتیو، سمی، شیمیایی و زیست‌شناختی خطرناک، انجام حمله‌های تروریستی هسته‌ای، حمله و آشفتگی در عملکرد پیوسته زیرساخت‌های حیاتی فناوری اطلاعات روسیه.

- فعالیت انجمن‌ها و گروه‌های عمومی افراط‌گرا با استفاده از ایدئولوژی افراط‌گرایی ملی‌گرا، مذهبی و قومی، سازمان‌های غیردولتی خارجی و بین‌المللی و ساختارهای مالی و اقتصادی و افراد، با تمرکز بر از میان بردن وحدت و یکپارچگی سرزمینی روسیه، بی‌ثباتی سیاسی داخلی و وضعیت اجتماعی - از راه تحریک «انقلاب‌های رنگی»^۱ - و نابودی ارزش‌های مذهبی و اخلاقی سنتی روسیه.

- فعالیت‌های در ارتباط با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای گسترش ایدئولوژی نژادپرستی، افراط‌گرایی، تروریسم و تجزیه‌طلبی و به خطر انداختن آشتی مدنی و آرامش سیاسی و اجتماعی در جامعه (Koolae, and Others, 2021: 181).

روی‌هم‌رفته، مبارزه با تروریسم و افراط‌گرایی در خارج از مرزها و جلوگیری از همه‌گیری آن در منطقه و مرزهای نزدیک روسیه هدف اصلی روسیه است. در همین ارتباط، مبارزه با تروریسم و بنیادگرایی در خاورمیانه و اجازه ندادن به بنیادگرایان برای نزدیکی به مرزهای روسیه و بخش‌های زیر نفوذ روسیه، در دستور کار سیاست خارجی این کشور قرار گرفته است (Zargar and Salimi, 2018: 113).

^۱ color revolutions

تجزیه طلبی^۱

روسیه در منطقه قفقاز شمالی با چالش شورشیان و افراط‌گراهای چپنی روبه‌رو است. چچن، خواهان استقلال است. ریشه‌های واقعی جدایی‌طلبی در چچن، در ملت‌گرایی چپنی نهفته است. چچنی‌ها از اسلام تندرو به عنوان ابزاری برای رسیدن به هدف جدایی‌طلبی و استقلال استفاده کردند. از آنجا که چچن‌ها برای فراهم‌سازی بودجه مبارزه و اقتصاد خود نیازمند کمک اقتصادی بودند، مجبور شدند به افراط‌گراها روی آورند، زیرا آن‌ها کمک اقتصادی لازم را به چچن می‌رسانند (Kazemi, 2020: 29).

گفتمان رسمی روسیه در مورد چچن از سال ۱۹۹۹، بیشتر در رابطه با زبان جنگ در برابر تروریسم توصیف شده است. پس از حمله‌های یازده سپتامبر در ایالات متحد در سال ۲۰۰۱، پوتین رئیس‌جمهور روسیه را در جنگ به رهبری آمریکا در برابر تروریسم هم‌سو دانست. پوتین خاطرنشان کرد: «آنچه امروز رخ داد بار دیگر بر اهمیت پیشنهاد روسیه برای متحد کردن نیروهای بین‌المللی در مبارزه با تروریسم تأکید می‌کند. روسیه به طور مستقیم می‌داند تروریسم چیست و به همین دلیل ما احساس مردم آمریکا را درک می‌کنیم». بنابراین یکی از موضوع‌های اصلی در جریان بحران چچن، تلاش دولت روسیه برای نشان دادن آن به عنوان یک نمایش ضد تروریستی بوده است که در آن نیروهای هم‌پیمان به جای تجزیه‌طلبی، با تهدید تروریسم بین‌المللی اسلامی مبارزه می‌کردند (Snetkov, 2007: 1351).

پوتین با شکل‌دهی موفقیت‌آمیز مبارزه جدایی‌طلبان چچن به عنوان موردی از تروریسم جهانی، پذیرش بین‌المللی فزاینده‌ای را برای تلاش‌های جنگی روسیه در جهت بازگرداندن چچن به روسیه به دست آورد در نتیجه برنده یک نوع کارت سفید برای آغاز جنگ در برابر چچن شد. روسیه پیش‌تر به دلیل نقض بیش از حد حقوق بشر، مورد انتقاد بین‌المللی قرار گرفته بود. افزون بر این، هم‌زمان با افزایش موفقیت روسیه در میدان نبرد با چچن، جدایی‌طلبان چپنی هر چه بیشتر افراط‌گراتر شدند، اقدام‌های خشونت‌آمیز و خونین خارج از قلمرو چچن، که

^۱ Separatism

برجسته‌ترین آن‌ها در تصرف تئاتر دوبروکا در مسکو در سال ۲۰۰۲ و محاصره مدرسه بسلان در اوستیای شمالی در سال ۲۰۰۴ بود، به طور گسترده توسط جهان خارج محکوم شد. حمله‌های شورشیان چچنی بسیاری از حمایت‌های اخلاقی بین‌المللی را که زمانی از آن برخوردار بود، از دست داد. همدردی‌ها به طور فزاینده‌ای به سوی دولت روسیه چرخید (Petersson and Hutcheson, 2021: 11). افزون بر این، در سند راهبردی امنیت ملی روسیه در سال ۲۰۲۰ اشاره شده است: «یکی از هدف‌های مهم امنیت دولتی و عمومی، حفاظت از نظم قانون اساسی اتحاد روسیه، تضمین حاکمیت، استقلال، یکپارچگی سرزمینی و سرزمینی آن، حمایت از حقوق و آزادی‌های اساسی بشر و مدنی، تقویت صلح و هماهنگی مدنی، سیاسی و جلوگیری و خنثی‌سازی درگیری‌های اجتماعی میان گروه‌های مذهبی و قومیتی، نشانه‌های تجزیه‌طلبی، جلوگیری از گسترش افراط‌گرایی مذهبی، جنبش‌های مذهبی ویران‌گر، تشکیل گروه‌های قومی و مذهبی، انزوای اجتماعی و قومی - فرهنگی گروه‌های ویژه‌ای از شهروندان است» (National Security Strategy, 2021).

درگیری‌های قومی^۱

سیاست‌های شوروی در قرن بیستم بیشتر به بی‌ثباتی امروزی کمک کرد. اتحاد شوروی، جمهوری‌های خودمختار برای گروه‌های قومی ایجاد کرد. تقسیم‌بندی‌ها را در قفقاز شمالی تدوین کرد و بذر رقابت میان قومیت‌ها را کاشت. برخی از گروه‌ها که مجبور به تبعید شدند، پس از بازگشت، زمین‌های خود را دوباره توزیع و تنش‌های قومیتی را تشدید کردند (Laub, 2014: 3-4). فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ نیز موجب شعله‌ور شدن برخی درگیری‌های قومیتی سیاسی شد که توسط جنبش‌های ملی‌گرایانه در جمهوری‌های اتحادیه پیشین و خودمختار آن‌ها هدایت می‌شد. برخی از این درگیری‌ها به روشی غیرخشونت‌آمیز حل و فصل شدند، برخی دیگر از راه یک روند خشونت‌آمیز کم و بیش طولانی (قره‌باغ کوهستانی،

¹ ethnic conflict

آبخازیا، چچن). با این که سقوط اتحاد شوروی، بیشتر توسط نخبگان سیاسی ملی جمهوری خواه برخی از واحدهای تشکیل دهنده واحد تحریک شد، خودمختاری سرزمینی اقلیت‌های قومی در داخل جمهوری‌های اتحاد نیز زمینه‌ساز ایجاد برخی از آن‌ها بود (Kermach, 2016: 203).

برای روسیه به عنوان کشوری که اقلیت‌های قومی زیادی دارد، توجه به ثبات و حل اختلاف‌های قومی یک اصل مهم امنیتی است. برای نمونه در سند راهبردی امنیت ملی روسیه در سال ۲۰۲۱ دخالت‌های خارجی برای تشدید درگیری‌های قومی اشاره شده است: «در پس‌زمینه بحران الگوی آزادی‌خواهی غربی، برخی از دولت‌ها تلاش می‌کنند، آگاهانه ارزش‌های سستی را از میان ببرند، تاریخ جهان را دست‌کاری کنند، نژادپرستی را بازسازی و اختلاف‌های قومی و میان‌قومی را تحریک کنند. تلاش‌های اعترافی کمپین‌های اطلاعاتی برای ایجاد تصویری دشمن‌گونه از روسیه انجام می‌شود... سازمان‌های تروریستی و افراط‌گرای بین‌المللی تلاش می‌کنند با فعالیت‌های تبلیغی و استخدامی برای شهروندان روسیه، ایجاد هسته‌های مخفی در خاک روسیه و همکاری جوانان روسی در فعالیت‌های غیرقانونی با هدف تحریک فرایندهای اجتماعی منفی، تشدید درگیری‌های قومی را تقویت کنند» (National Security Strategy, 2021).

ولادیمیر پوتین در سال ۲۰۰۵ در سخنرانی سالانه خود در مجمع عمومی سازمان ملل در مورد تروریسم و ارتباط آن با درگیری‌های قومی و لزوم رویارویی با آن گفت: «من متقاعد شده‌ام که امروزه تروریسم خطر اصلی برای حقوق و آزادی بشر و توسعه پایدار دولت‌ها و مردم است. در رابطه با این موضوع، سازمان ملل و شورای امنیت باید، پایگاه هماهنگی همکاری‌های بین‌المللی در مبارزه با ترور باشند. آن‌ها همچنین باید به هماهنگ‌کردن حل و فصل درگیری‌های ریشه‌ای منطقه‌ای که تروریست‌ها و افراط‌گراها با استفاده از توشه‌های تاریخی نابرابری‌های مذهبی، قومی و اجتماعی به آن روی می‌آورند، کمک کنند» (Putin, 2005). بنابراین، همواره جریان‌های جدایی‌طلب و درگیری‌های قومی، بخشی از اولویت‌های اصلی

امنیتی فدراسیون روسیه است و دولت مرکزی روسیه در کنار تلاش برای دور نگه داشتن منطقه قفقاز از خطرهای نفوذ تروریسم، همواره برای مهار تهدیدهایی که ثبات سیاسی و یکپارچگی سرزمینی روسیه را با خطر روبرو می‌کند، تلاش می‌کند. در بیشتر زمان‌ها روسیه این تلاش‌ها را در چارچوب مبارزه با تروریسم و هم‌سویی با سیاست جنگ در برابر ترور در جهان معرفی می‌کند.

تروریسم مواد مخدر (نارکو تروریسم)^۱

پس از چندین دهه «جنگ در برابر مواد مخدر»^۲ و «جنگ در برابر تروریسم» سرانجام زمینه مشترکی در رویارویی با تهدید تروریسم مواد مخدر ایجاد شد. بنابراین نارکو تروریسم دو تهدید را که به طور سنتی به شیوه جداگانه مورد بررسی قرار می‌گرفتند ترکیب می‌کند. مفهوم مواد مخدر از درک این موضوع سرچشمه می‌گیرد که دو پدیده قاچاق مواد مخدر و تروریسم با هم در پیوند هستند. پیرو آن می‌توان از هماهنگی سیاست ضد مواد مخدر و ضد تروریسم برای رویارویی مؤثر با هر دو تهدید استفاده کرد. در سیاست امروزین، تروریسم مواد مخدر به طور فزاینده‌ای با بخش‌های آسیای مرکزی و جنوب شرقی و به‌طور ویژه بخش‌های تولید کننده مواد مخدر مربوط است، که هلال طلایی^۳ و مثلث طلایی^۴ شناخته می‌شوند. این گروه‌ها از درآمدهای برآمده از جابه‌جایی مواد مخدر، برای مسلح کردن گروه‌های هم‌اندیش خود استفاده می‌کنند و امنیت کشورهای منطقه و همسایگانی چون روسیه را به چالش می‌کشند (Bjornehed, 2004: 305).

روسیه برای مهار کردن این چالش، با تقویت همکاری با کشورهای آسیای مرکزی در ابعاد دوجانبه و چندجانبه و همچنین همکاری‌های منطقه‌ای از راه نهادها و سازمان‌های مستقر، به

¹ Narco terrorism

² War on drugs

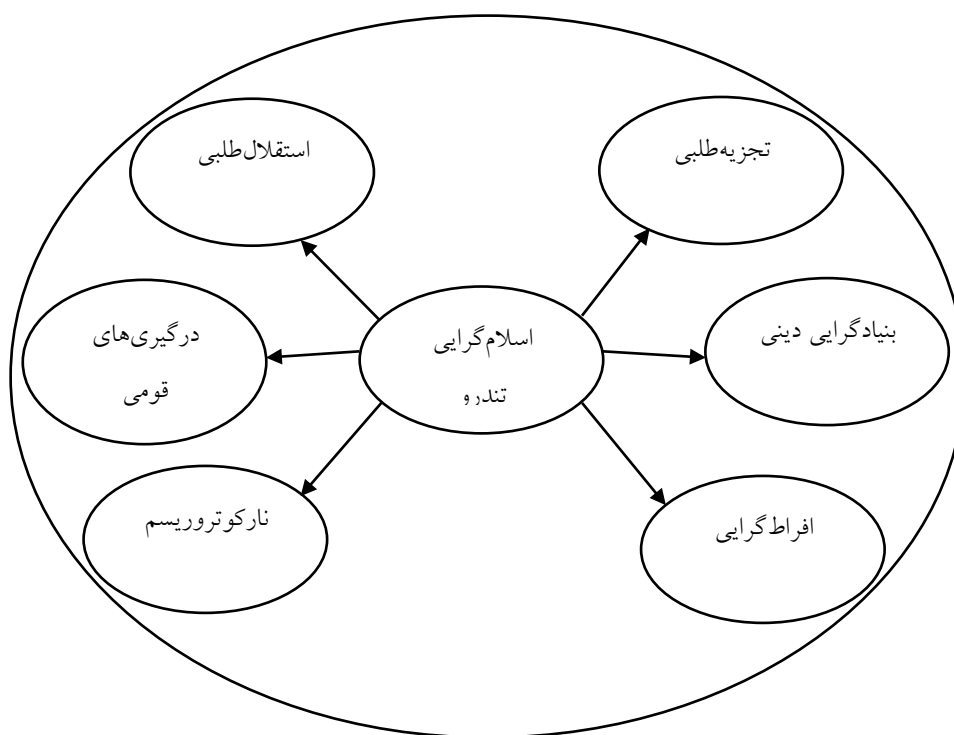
³ Golden Crescent

⁴ Golden Triangle

دنبال کاهش در دسرهای ناشی از تروریسم مواد مخدر در آسیای مرکزی است. پوتین رئیس جمهور روسیه در سخنرانی در نشست سران سازمان همکاری آسیای مرکزی^۱ در سال ۲۰۰۴ بر لزوم همکاری کشورهای منطقه آسیای مرکزی برای رویارویی با تجارت و قاچاق مواد مخدر بیان کرد: « روسیه به طور جدی انتظار دارد که از همکاری نزدیک اقتصادی ما و همکاری مؤثر با یکدیگر برای رویارویی با تهدیدهای جهانی و منطقه‌ای که امروز با آن رو در رو هستیم، بهره‌مند شود. ما آماده هستیم به سرعت در کار گروهی در زمینه‌هایی مانند یکپارچگی اقتصادی، طرح‌های تجاری و زیرساختی مشترک، مبارزه با تروریسم، افراط‌گرایی و مواد مخدر و همکاری‌های فنی - نظامی همکاری کنیم... وظیفه اصلی اعضای این سازمان، اتحاد نیروها برای مبارزه با تروریسم و افراط‌گرایی بین‌المللی، قطع جریان‌های مالی غیرقانونی آنها، همچنین جلوگیری از قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا و انسان و مهاجرت غیرقانونی است» (Putin, 2004).

¹ Central Asian Cooperation Organization (CAC)

پیکربندی گفتمان مبارزه با تروریسم روسیه

Source: Authors

غیریت‌سازی و ضدیت در گفتمان مبارزه با تروریسم روسیه

در این بخش تلاش شده است بر اساس دال‌های ضدتروریستی روسیه و بر پایه چارچوب هویتی این کشور در بازشناسی و شناسایی تروریسم، به بررسی گروه‌های تروریستی شناخته‌شده از سوی روسیه و ارزیابی عملکرد روسیه در مورد این گروه‌ها پرداخته شود. فهرست سازمان‌های تروریستی مطرح‌شده از سوی سرویس امنیت فدرال^۱ روسیه در سال ۲۰۲۳ در برگیرنده پنجاه گروه تروریستی است که در این نوشتار تنها به برخی از مهم‌ترین

¹ Federal Security Service

سازمان‌های تروریستی که به طور مستقیم تهدیدی برای امنیت ملی روسیه برآورد می‌شود و متناسب با دال‌های گفتمانی مطرح شده در این نوشتار پرداخته شود. همچنین عملکرد روسیه در رویارویی با این گروه‌های تروریستی به عنوان دیگری یا نیروهای غیریت‌ساز بررسی شود.

۱. داعش^۱

پدیدارشدن داعش در سوریه و عراق، باورمندی روسیه به تهدید را تقویت کرد. هدف اعلام‌شده داعش از ایجاد خلافت به‌طور دقیق نوعی دیدگاه مذهبی افراط‌گرا بود که در میان برخی از جمعیت مسلمان روسیه و کشورهای همسایه طنین‌انداز شد. صدها جنگجوی روس زبان هم از خود روسیه و هم از آسیای مرکزی و قفقاز، به صف‌های داعش و گروه‌های دیگر جهادی پیوستند. بنابراین ولادیمیر پوتین به «ابتکار عمل و مبارزه و نابودی تروریست‌ها در قلمرویی که پیش‌تر تصرف کرده‌اند، به جای منتظر ماندن برای رسیدن آن‌ها به خاک ما» اشاره کرد (Charap and Others, 2019: 5). پوتین در سخنرانی سالانه خود در سازمان ملل در سپتامبر ۲۰۱۵ در مورد لزوم رویارویی با داعش و همکاری با رژیم اسد خاطر نشان کرد: «روسیه همواره در حال مبارزه با تروریسم در همه شکل‌های آن بوده است. امروز ما به عراق و سوریه و بسیاری دیگر از کشورهای منطقه که با گروه‌های تروریستی می‌جنگند، کمک‌های نظامی و فنی می‌کنیم. ما فکر می‌کنیم که خودداری از همکاری با دولت سوریه و نیروهای مسلح آن که شجاعانه و رو در رو با تروریسم می‌جنگند، اشتباهی بزرگ است. در پایان باید بپذیریم که تلاش هیچ‌کس به اندازه نیروهای مسلح رئیس‌جمهور اسد و شبه‌نظامیان گُرد نیست که به راستی با دولت اسلامی و سازمان‌های تروریستی دیگر در سوریه می‌جنگند.» (Putin, 2015).

بنابراین مانور نظامی در سوریه، فرصتی برای مسکو است تا به عرصه سیاست جهانی وارد شود. ورود به درگیری سوریه، قدرت مانور روسیه را در مورد اوکراین و زمینه‌های دیگر درگیری در رقابت راهبردی با غرب افزایش می‌دهد. روسیه با این سیاست، توانسته است با

¹ Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)

آمریکا به صورت برابر در مورد مسائل سوریه مذاکره کند و همچنین اوکراین و کریمه را از دیدگاه غرب به بحرانی نه چندان اولویت‌دار تبدیل کند (Takhshid and Shoja, 2019: 125).

یکی دیگر از دلایل اصلی حمایت روسیه از سوریه، نگرانی مسکو از روی کار آمدن یک دولت سلفی وهابی در سوریه است. زیرا در این صورت روسیه نه تنها منافع خود را در سوریه از دست می‌دهد، بلکه داعش تهدیدی برای امنیت و ثبات سوریه است. پرورش اسلام‌گرایان افراطی در خاورمیانه می‌تواند به تقویت جریان‌های گریز از مرکز در روسیه منجر شود. بنابراین روسیه تحولات سوریه را به پیدایش جریان‌های مذهبی افراطی تعبیر می‌کند. نزدیکی جغرافیایی و فرهنگی جمهوری‌های آسیای مرکزی و قفقاز با خاورمیانه، روسیه را برای حفظ امنیت و ثبات در منطقه حساس‌تر کرده است. بحران سوریه با تحریک و گسترش افراط‌گرایی می‌تواند مسلمانان ساکن روسیه را به اقدام‌های گوناگون ضددولتی برانگیخته و بنابراین امنیت ملی کشور را تهدید کند (Daheshiar and Heydari, 2020: 9).

۲. حزب جنبش اسلامی ازبکستان^۱

جنبش اسلامی ازبکستان به عنوان خشن‌ترین سازمان تروریستی در سراسر منطقه آسیای مرکزی شناخته می‌شود. اگرچه این جنبش در آغاز برای راه‌اندازی مبارزه مسلحانه در برابر رژیم اسلام کریم‌اف در ازبکستان ایجاد شد، اما پس از آن فعالیت خود را گسترش داد و به همکاری با گروه‌های تروریستی دیگر پرداخت و مانورهایی مانند دخالت در جنگ داخلی تاجیکستان و همکاری با حکومت طالبان در افغانستان و پاکستان انجام دادند و دست به اقدام‌های تروریستی فراوانی در کراچی و پیشاور زدند. تجارت مواد مخدر نیز از فعالیت‌های اصلی آن‌ها است. بنابراین در بسیاری از مانورهای تروریستی با القاعده و طالبان همکاری کردند. جنبش اسلامی ازبکستان هم‌اکنون نیز بر تحولات افغانستان و سوریه و همکاری با داعش متمرکز است و به داعش کمک کرده است تا در شمال افغانستان به ویژه در استان‌های

¹ The Islamic Movement of Uzbekistan (IMU)

فاریاب و زابل که نیرومندترین مرکز در کل منطقه آسیای مرکزی و جنوبی است، گروه‌بندی کند (Saud, 2015: 45-46).

همان‌گونه که اشاره شد، آسیای مرکزی اهمیت زیادی برای روسیه دارد. به این ترتیب، تهدیدهای تروریستی در آسیای مرکزی، می‌تواند منافع مسکو را با خطر روبرو کند. چرا که نظام حاکم بر بسیاری از کشورهای واقع در این منطقه که مسکو آن‌ها را «خارج نزدیک»^۱ می‌نامد، توانایی لازم برای مبارزه با تروریسم را ندارد. این مسئله موجب می‌شود. افراد زیادی از این کشورها به دلیل فقر به گروه‌های افراط‌گرای مذهبی بپیوندند و از آنجا که مسکو در این منطقه در تلاش برای به‌دست آوردن انحصار انتقال انرژی^۲ است، وجود نیروهای تروریستی موجب می‌شود، امنیت انتقال انرژی در آسیای مرکزی با خطرهای جدی روبرو شود. به این ترتیب، روسیه در تلاش است از رشد و گسترش افراط‌گرایی و تروریسم در این منطقه برای منافع خود و در امان ماندن محیط منطقه‌ای و داخلی خویش جلوگیری کند (Simbar and Padervand, 2017: 64-66).

بنابراین، گسترش افراط‌گرایی و نفوذ تروریسم و پیوستن شهروندان کشورهای این منطقه به گروه‌های سلفی، تهدیدی جدی علیه امنیت ملی روسیه برآورد می‌شود و دولت روسیه اقدام‌هایی برای رویارویی با حزب جنبش اسلامی انجام داده است. برای نمونه، همکاری با دولت ازبکستان برای رویارویی با این گروه تروریستی و ایجاد اتحاد سه‌گانه متشکل از روسیه، ازبکستان و تاجیکستان با هدف رویارویی با گروه‌های اسلام‌گرای افراطی و به‌ویژه جنبش اسلامی ازبکستان.

۳. سازمان امارت قفقاز^۳

در اکتبر ۲۰۰۷ دوکا عمراف^۱، فرمانده میدانی کهنه‌کار چچن، تشکیل سازمان امارت قفقاز را اعلام کرد و پیروزی شاخه اسلام‌گرای شورشیان قفقاز شمالی بر جدایی‌طلبان ملی‌گرا را

^۱ Close up

^۲ Monopoly of Energy Transfer

^۳ Caucasus Emirate

رسمیت بخشید. در زمان عمراف به عنوان رهبر، قفقاز شمالی خشونت پیوسته را تجربه کرد و مسئولیت حمله‌های تروریستی بی‌شمار در داخل و خارج از منطقه را بر عهده گرفت (Youngman, 2019: 367). عمراف در نخستین بیانیه‌های خود به عنوان رهبر، روسیه را به عنوان چالش اصلی پیش‌روی شورشیان و منطقه می‌دید. او بارها از روسیه به عنوان یک «اشغالگر» و از قفقاز شمالی به عنوان سرزمین اشغالی در برابر «ادعاهای امپراتوری روسیه» یاد کرد و در یک روایت گسترده از نارضایتی، روسیه را به «نسل‌کشی مردم غیرنظامی^۱» و «حمایت از جنایتکاران جنگی^۲» متهم کرد. بنابراین اعضای امارت قفقاز برای مشروعیت‌زدایی از حاکمیت روسیه و مشروعیت بخشیدن به مقاومت در برابر آن تلاش می‌کنند (Youngman, 2019: 372). تروریست‌های اسلام‌گرا از امارت خودخوانده قفقاز بارها به زیرساخت‌های انرژی، قطارها، هواپیماها، تئاترها و بیمارستان‌ها حمله کرده‌اند. آن‌ها به طور فزاینده‌ای در فعالیت‌های تروریستی در اروپای غربی و آسیای مرکزی، مانند افغانستان مشارکت دارند. شورش اسلام‌گرایان قفقاز شمالی بخشی از جنبش اسلام‌گرای تندروی جهانی است (Cohen, 2012: 1).

نام رسمی رایج در روسیه، برای شورشیان و تروریست‌های قفقاز شمالی «راهزن^۳» است که شایسته پاسخ پلیس به جای رویارویی با عنوان تروریسم و شورشی است. این نام‌گذاری نادرست ریشه‌های قومی و مذهبی شورش‌های جاری را نادیده می‌گیرد. همچنین این کشور از هر گونه روند قانونی برای یافتن و از میان بردن راهزنان بی‌بهره است و راه را برای فساد و خشونت‌های بی‌رویه در برابر غیرنظامیان بی‌گناه باز می‌کند. رایج‌ترین واکنش روسیه به شورش در قفقاز شمالی، مانور نظامی ضدتروریستی یا اجرای قانون است که با فساد، قتل‌های فراقانونی و بازداشت‌های اداری روبرو شده است. پوتین از بی‌ثباتی در منطقه به عنوان بهانه‌ای برای کاهش حقوق و آزادی‌های سیاسی و اعمال فشار بر رسانه‌های جمعی استفاده کرده است.

¹ Dokka Umarov

² genocide against the civilian population

³ protecting war criminals

⁴ Bandit

بنابراین، اتهام‌های تروریستی به ابزار آسانی برای فشار و ازمیان‌بردن آزادی‌های سیاسی تبدیل شده است (Cohen, 2012: 11-12).

۴. گروه‌های شبه‌نظامی و راست افراطی در اوکراین

در طول و پس از انقلاب جشن گرفته‌شده در یورومیدان^۱ اوکراین ۲۰۱۳-۲۰۱۴، پدیده‌های جدید سیاسی و اجتماعی بسیاری در اوکراین نمود پیدا کردند. یکی از جالب‌ترین موردها، پدیدار شدن کم و بیش خودجوش و با حمایت دولت واحدهای مسلح داوطلب، پس از بهار در ارتباط با آغاز مداخله شبه‌نظامی مخفی روسیه در شرق اوکراین بود. یگان‌های شبه‌نظامی داوطلبانه در اوکراین به عنوان؛ «گردان‌های دفاع سرزمینی»^۲، «گروه‌های گشت ویژه پلیس»^۳ و «هنگ‌های مانورهای ویژه»^۴ شناخته می‌شوند. این نوع گروه‌ها در سال ۲۰۱۴ و در نتیجه تشدید فعالیت نظامی مخفی روسیه در درگیری‌های سیاسی در شرق اوکراین و در برابر ناتوانی آشکار ارتش اوکراین، پدید آمدند. یکی از مشهورترین این گروه‌ها گردان یا هنگ «آزف»^۵ به نام دریای آزف نامگذاری شد، که در ماه مه ۲۰۱۴ توسط یک گروه از فعالان نژادپرست به وجود آمد (Umland, 2020: 105-106). افزون بر هنگ آزف، سازمان‌های ویژه دیگری مانند گردان آیدر^۶، گردان دونباس^۷ یا جناح راست در اوکراین وجود دارد. این گروه‌ها در جریان جنگ روسیه و اوکراین نقش مهمی در مبارزه با جدایی‌طلبان طرفدار روسیه بازی کرده‌اند (Legieć, 2019: 1). اگرچه این گروه‌ها تنها بخش کوچکی از نیروهای مسلح اوکراین را تشکیل می‌دهند، اما این واحدهای داوطلب برای مدت کوتاهی نقش مهمی در دفاع از اوکراین داشته‌اند. آن‌ها همراه با نیروهای منظم ارتش و سرویس‌های ویژه اوکراین در درگیری‌های آغازین اوکراین با جدایی‌طلبان طرفدار روسیه و نیروهای روسی در بخش اوکراینی دونباس شرکت کردند. مانند دیگر پدیده‌های سیاسی اوکراین که برای نخستین بار در سال ۲۰۱۴ پدید

¹ Euromaidan

² Territorial Defense Battalions

³ Special Patrol Police Detachments

⁴ Special Operations Regiments

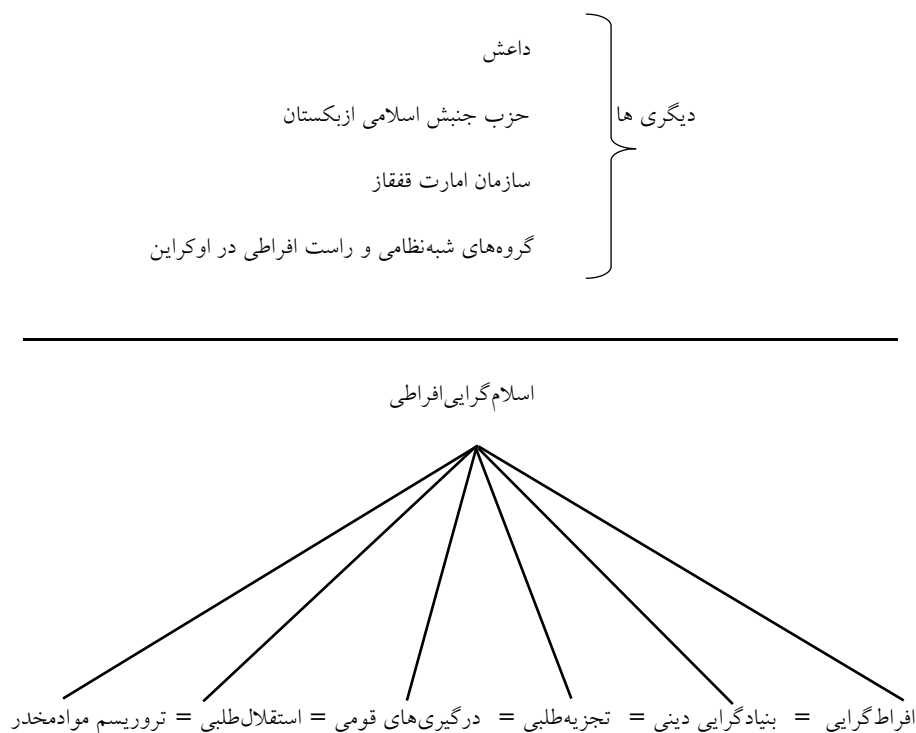
⁵ Azov Regiment

⁶ Aidar Battalion

⁷ Donbas Battalion

آمدند هنگ‌ها، گردان‌ها، گروهان‌ها و جوخه‌های داوطلبانه سابقه‌ای در تاریخ اوکراین پس از شوروی نداشت. یکی از دلیل‌های اصلی تشکیل آن‌ها مقاومت در برابر توسعه‌طلبی‌های روسیه بود (Umland, 2020: 107). دولت روسیه سازمان شبه‌نظامی در اوکراین را به عنوان نیروهای واپس‌گرا، نونازی، نژادپرست و «دشمنان آینده» توصیف می‌کند. به اعتقاد ولادیمیر پوتین این گروه‌ها؛ تروریست‌ها، تندروها و آشوبگرانی هستند که در برابر منافع و امنیت روسیه می‌جنگند (Tipaldou and Casula, 2019: 362).

نمودار مرزهای ضدیتی گفتمان مبارزه با تروریسم روسیه

Source: Authors

نتیجه

در این نوشتار اشاره شد که روسیه همگام با نظام بین‌الملل پس از رویداد یازده سپتامبر، رویارویی با پدیده تروریسم را در نظر داشته است و بر مبنای اولویت‌ها و منافع خود، نوعی گفتمان ضد تروریستی را در پیش گرفته است. پس از یازده سپتامبر، روسیه به دلیل‌های امنیتی فراوان مانند حفظ امنیت مرزهای ملی و تأمین امنیت بخش‌های زیر نفوذ خود، سیاست مبارزه با تروریسم را در دستور کار قرار داده است. با اوج‌گیری حمله‌های تروریستی در جهان پس از سال ۲۰۰۱ و فعال شدن شکاف‌های قومی و مذهبی، زمینه‌های رشد بنیادگرایی دینی و اسلام افراطی بیش از پیش فراهم شد. دولت روسیه نسبت به نقش گروه‌های تندروی اسلامی مانند القاعده و جمعیت‌های اسلامی بدبین بود و همواره نگران گسترش و نفوذ اندیشه‌های افراط‌گرایانه این گروه‌ها در اقلیت‌های مسلمان داخلی بخش‌هایی از قفقاز شمالی بود. چرا که دور نگه‌داشتن بخش‌های آسیای مرکزی و قفقاز از خطر گسترش و نفوذ تروریسم برای روسیه، یک اولویت امنیتی انگاشته می‌شود و ناامنی در این بخش‌ها مانند زنگ خطری برای روسیه و منافع این کشور است. به بیان دیگر، این بخش‌ها به عنوان دروازه‌ای برای روسیه به شمار می‌آید زیرا امکان انتقال هرگونه چالش و تنش امنیتی در این بخش‌ها به مرزهای ملی روسیه وجود دارد. همچنین منطقه آسیای مرکزی به عنوان حیات خلوت روسیه به دلیل‌های امنیتی، اقتصادی و اشتراک پیشینه تاریخی و فرهنگی از اهمیت بسیار بالایی برای روسیه برخوردار است.

بنابراین، تشدید فعالیت گروه‌های تروریست تکفیری و جهادی در خاورمیانه یک تهدید امنیتی برای روسیه است زیرا موجب رسوخ این گروه‌ها در بخش‌های زیر نفوذ روسیه و عضوگیری تکفیری‌ها از شهروندان آسیای مرکزی و قفقاز و پیدایش تروریسم مواد مخدر و قاچاق سلاح و مانند آن شده و این جریان، امنیت روسیه را نیز با خطر رو به رو می‌کند. از این رو، دولت روسیه سیاست همکاری با کشورهای منطقه آسیای مرکزی در جهت رویارویی با تروریسم را در پیش گرفته است. افزون بر این، مهم‌ترین گزینه‌ای که موجب نگرانی عمیق روسیه شده

است، وجود جریان‌های تجزیه‌طلب در منطقه قفقاز شمالی است. این منطقه به سبب وجود اقوام و ملیت‌های گوناگون، بستری مناسب برای ایجاد چالش‌ها و شورش‌های امنیتی است. همچنین از دیدگاه دولت روسیه، وجود اقلیت مسلمان در این منطقه، زمینه فعالیت اسلام‌گرایان تندرو و اندیشه‌های سلفی فراهم می‌کند. بنابراین، روسیه مبارزه با این جریان‌های جدایی‌طلب و سرکوب جنبش‌های آن‌ها را در چارچوب مبارزه جهانی خود با تروریسم تفسیر می‌کند.

روی هم‌رفته باید گفت: اسلام‌گرایی افراطی و بنیادگرایی دینی به عنوان زمینه اصلی در کنار گزینه‌هایی چون؛ افراط‌گرایی خشونت‌آمیز، تجزیه‌طلبی، درگیری‌های قومی و تروریسم مواد مخدر، دال‌های گفتمانی مبارزه با تروریسم روسیه را تشکیل می‌دهند. از آن‌جا که هر گفتمانی برای ادامه حیات خود ناگزیر از بازشناسی «دیگری» و «غیریت‌سازی» است، روسیه نیز بر اساس دال‌های گفتمانی ارائه شده، رویکرد متناسب با بازشناسی خود از تروریسم در جهت رویارویی با گروه‌های تروریستی در پیش گرفته است.

قدردانی

نگارندگان بر خود لازم می‌دانند از صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور برای فراهم کردن زمینه‌های انجام پژوهش پیش رو قدردانی کند.

References

- Aitamurto, Kaarina (2021), "Patriotic Loyalty and Interest Representation among the Russian Islamic Elite", **Religion**, Vol. 51, No. 2, pp. 280-298, (doi: 10.1080/0048721X.2021.1865604).
- Bjornehed, Emma (2004), "Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror", **Global Crime**, Vol. 6, No. 3,4, pp. 305- 324, (doi: 10.1080/17440570500273440).
- Charap, Samuel, Elina Treyger and Edward Geist (2019), **Understanding Russia's Intervention in Syria**, Santa Monica, RAND, Available at: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR3100/RR3180/RAND_RR3180.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Cohen, Arie (2017), "Russia, Islam, and the War on Terrorism". **Archived from the Original**, pp. 556- 567, Available at: https://demokratizatsiya.pub/archives/10-4_Cohen.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Cohen, Ariel (2012), "A Threat to the West: The Rise of Islamist Insurgency in the Northern Caucasus and Russia's Inadequate Response", **Sea**, Vol. 2, No. 2, Available at: http://thf_media.s3.amazonaws.com/2012/pdf/bg2643.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Dabirimehr, Amir and Malihe Tabatabai Fatmi (2014), "Laclau and Mouffe's Theory of Discourse", **Journal of Novel Applied Sciences**, Vol. 3, No. 11, pp. 1283-1287, Available at: https://www.researchgate.net/publication/356664994_LACLAU_and_Mouffe's_Theory_of_Discourse, (Accessed on: 21/06/2023), [in Persian].

Daheshiar, Hossein and Mahdiah Heydari (2020), "Analyzing the Russian's Interventionist Policy in the Syrian Crisis", **Political Studies of Islamic World**, Vol. 9, No. 4, pp. 1-18. Available at: https://psiw.journals.ikiu.ac.ir/article_2274_691cba3d9ea46879f5af717b087b99e8.pdf, (Accessed on: 21/06/2023), [in Persian].

Eltiaminia, Reza and Dariush Qanbari (2023), Ethnic Politics in Russia and its Impact on Extremism in the North Caucasus, **Central Eurasia Studies**, Vol. 15, No. 2, pp. 49-71, (doi: 10.22059/JCEP.2023.304933.449936), [in Persian].

Farhadi, Mohammad (2022), A Comparative Study of the Opportunities and Challenges of Sino-Russian Economic Plans in Central Asia for Iran, **Central Eurasia Studies**, Vol. 15, No. 1, pp. 229-255, (doi: 10.22059/JCEP.2022.334448.450041), [in Persian].

Hedenskog, Jakob (2020), "Russia and International Cooperation on Counter-Terrorism". Available at: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/65949624/Russia_and_International_Cooperationon_on_Counter_Terrorism-libre.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Kermach, Ruslan (2016), "The Separatism of Chechnya in 1991: Prerequisites for the Republic's Secession from Russia", pp. 203- 216, (doi:10.18523/kmlpj88600.2016-2.203-2016)

Kroupenev, Artem (2009), “Radical Islam in Chechnya”, **International Institute for Counter Terrorism (ICT)**, pp. 1-23, Available at: [file:///C:/Users/admin/Downloads/SSRN-id1333154%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/SSRN-id1333154%20(1).pdf), (Accessed on: 21/06/2023).

Koolae, Elaheh, Sika SaadalDin and Zohreh Khanmohmmadi (2021), **The Collection of Strategic Documents of the Russian Federation**, Tehran: Research Institute of Strategic Studies, [in Persian].

Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe (1985), **Hegemony and Socialist Strategy, Towards a Radical Politics**. London: Verso. Available at: <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/51365840/hegemony-libre.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

Laub, Zachary (2014), “Instability in Russia’s North Caucasus Region”, **Council on Foreign Relations**, Vol. 6, pp. 1-8, Available at: <https://www.files.ethz.ch/isn/176756/instability-russias-north.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

Legieć, Arkadiusz (2019), The Risks of Foreign Fighters in the Ukraine-Russia Conflict. No. 150, Available at: <https://www.pism.pl/upload/images/artykuly/923fb571-282f-4c29-ad73-4291ad3eb204/1572011021988.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

National Security Strategy of the Russian Federation (2021), **Wordpress** Available at: https://rusmilsec.files.wordpress.com/2021/08/nss_rf_2021_eng_.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Petersson, Bo and Derek Stanford Hutcheson (2021), “Rising from the Ashes: The Role of Chechnya in Contemporary Russian Politics”, pp. 147-166, Available at: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1557806/FULLTEXT01.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

Putin, Vladimir (2004), “Speech at the Central Asian Cooperation Organization Summit”, Available at: <http://www.en.kremlin.ru/events/president/transcripts/22643/print>, (Accessed on: 21/06/2023).

Putin, Vladimir (2005), “Remarks by the President in Address to the United Nations General Assembly, New York”, Available at:

<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/page/406>, (Accessed on: 21/06/2023).

Putin, Vladimir (2015), "Remarks by the President in Address to the United Nations General Assembly, New York", **Washington Post**, Available at: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/28/read-putins-u-n-general-assembly-speech>, (Accessed on: 21/06/2023).

Putin, Vladimir (2022), "The Full Text of President Putin's Speech to the Russian People". Available at: <http://www.en.kremlin.ru/events/president/transcripts/page/25>, (Accessed on: 21/06/2023).

Rear, David (2013), "Laclau and Mouffe's Discourse Theory and Fairclough's Critical Discourse Analysis: An Introduction and Comparison", **Unpublished Paper**, pp. 1-26, Available at: https://www.academia.edu/download/39195940/Discourse_Theory_and_Critical_Discourse_Analysis.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Russell, John (2009), "The Geopolitics of Terrorism: Russia's Conflict with Islamic Extremism", **Eurasian Geography and Economics**, Vol. 50, No. 2, pp. 184-196, (doi: 10.2747/1539-7216.50.2.184).

Sagramoso, Domitilla and Akhmet Yarlykapov (2020), "Jihadist Violence in the North Caucasus: Political, Social and Economic Factors", in: **Routledge Handbook of the Caucasus**, pp. 273-287, Available at: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781351055628-17>, (Accessed on: 21/06/2023).

Salehiyan, Tajeddin and Mehdi Padervand (2020), Narco-terrorism in Central Asia, Leading Threats and Measures Taken by the Islamic Republic of Iran and Russia to Deal with it, **Central Eurasia Studies**, Vol. 13, No. 2, pp. 491-514, (doi: 10.22059/JCEP.2020.285900.449854), [in Persian].

Samoilenko, Sergei A., Olga Logunova, Sergey Davydov, and Eric Shiraev, (2019), "The Mediated Image of Islam and ISIS in US and Russian Newspapers as a Reflection of Anti-Terrorist Policies", pp. 1-25, Available at: <https://www.academia.edu/36069205>, (Accessed on: 21/06/2023).

Saud, Adam. (2015), "Death of Islam Karimov and Future of Islamism in Central Asia: Case Study of Islamic Movement of Uzbekistan", **Central Asia**, Vol. 77, No. 2, pp. 44-63, Available at:

<https://www.researchgate.net/profile/Adam-Saud/publication/pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

Simbar, Reza and Mahdi Padervand (2017), "Challenges of Russia's Foreign Policy in Central Asia", **Central Asia and Caucasus Quarterly**, No. 101, pp. 57-85, Available at: https://jcep.ut.ac.ir/article_77881.html, (Accessed on: 21/06/2023). [in Persian].

Snetkov, Aglaya (2007), "The Image of the Terrorist Threat in the Official Russian Press: the Moscow Theatre Crisis (2002) and the Beslan Hostage Crisis (2004)", **Europe-Asia Studies**, Vol. 59, No. 8, pp.1349-1365, Available at: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315868752-8/>, (Accessed on: 21/06/2023).

Takhshid, Mohammadreza, and Morteza Shoja (2019), "Russia's Military Intervention in the Syrian Crisis", **Journal of Iran and Central Eurasia Studies**, Vol. 2, No. 1, pp. 109-130, Available at: https://jices.ut.ac.ir/article_82722_37135248377c7ba6964200947053e06c.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Tipaldou, Sofia and Philipp Casula (2019), Russian Nationalism Shifting: The Role of Populism Since the Annexation of Crimea. **Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization**, Vol. 27, No.3, pp. 349-370, Available at: <https://muse.jhu.edu/pub/280/article/729527/pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

Trenin, Dmitri (2016), "Russia in the Middle East: Moscow's Objectives, Priorities, and Policy Drivers", White Paper from the Task Force on US Policy Toward Russia, Ukraine, and Eurasia. Carnegie Moscow Center. Available at: https://carnegieendowment.org/files/03-25-16_Trenin_Middle_East_Moscow_clean.pdf, (Accessed on: 21/06/2023).

Umland, Andreas (2020), Irregular Militias and Radical Nationalism in Post-Euromaydan Ukraine: the Prehistory and Emergence of the "Azov" Battalion in 2014, **In The 21st Century Cold War**, Vol. 31, No. 1, pp. 105-131. Available at: <https://iaindavis.com/UKC/Azov-Study.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023).

Vaezi, Tayyebeh (2024), The Formation of the Eurasian Economic Union and the Labor Migration from Central Asia to Russia, **Central Eurasia Studies**, Vol. 16, No. 2, pp. 349-371, (doi: 10.22059/JCEP.2023.354593.450127), [in Persian].

Varij Kazemi, Maryam (2020), "The Impact of Energy Geopolitics on the Growth of Religious Radicalism in the Chechen Republic", **Research of Nations Quarterly**, Vol. 5, No. 59, pp. 23-42, Available at: <http://ensani.ir/file/download/article/1611144860-10056-59-5.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023), [in Persian].

Wilhelmsen, Julie (2005), "Between a Rock and a Hard Place: The Islamisation of the Chechen Separatist Movement", **Europe-Asia Studies**, Vol. 57, No. 1, pp. 35-59, (doi:10.1080/0966813052000314101).

Youngman, Mark (2019), "Broader, Vaguer, Weaker: The Evolving Ideology of the Caucasus Emirate Leadership", **Terrorism and Political Violence**, Vol. 31, No. 2, pp. 367-389, (doi: org/10.1080/09546553.2016.1229666).

Zargar, Afshin and Leila Salimi (2018), "Russia and the Fight Against Terrorism and Extremism in the Caucasus: Achievements and Failures 2001-2015", **Research in Arts and Humanities Quarterly**, Vol. 2, No. 4, pp. 107-120, Available at: <http://ensani.ir/file/download/article/20171231161624-10116-40.pdf>, (Accessed on: 21/06/2023), [in Persian].